

ANTZERTI

Igande Arratsaldean

Bustintza'tar Erroşe'k (Mañarikoak) egiña

IRRI - ANTZERKIA   EKITALDI BATEKOA

ANTZESLARIAK

URTZULA	60 urte
KONTZE	50 "
MARI-MANU (Takirri)	35 "
ERROPAILA	20 "
MAINTON	16 "
MAIPATXU	15 "
KOSANTON (Urtzularen semea)	20 "
MARTINTXU (M. Manun semea)	11 "

(ANTZEZTOKIA: Mendi-egal baten basetxe bat edo bi. Landatxu baten maitxu bat eta, bere inguruan, basetxietakoko sukaldietan egon oi diran lako aulki zar batzuk. Bertan sei emakumetuak briskan diarduelorik oiala jasoko da. Emakumiak, buruan zapiak dabezelarik, antxiñako euzkeldun emakumien eran jantzita agertuko dira.)

MARI-MANU'K.—Jo tantuak, Mainton...!

MAINTON'EK.—Zenbat gura dozuz, ba? Lautxu bat?...

MARI-MANU'K.—Lau zer dozan, ba? Jo bildur milla ta berreun be.

MAINTON'EK.—Milla ta berreun? Ajaja!!! (Danak barre dagie.) Nun daukadazala uste dozu ba? Ukonduan ala? (Barrero barre egiten dabe.) Orra ba amar tantu... Eurokaz naikotu biarko zara... Geiago ezin dot, ezin...

MAIPATXU'K.—Gure aititik esaten dau: "eziña" arria baño gogorragoa dala.

MARI-MANU'K.—I beti abil eure aittaren kontuekaz ta eure amumaren katamizkeriakaz... Ume gatz-bakoagorik ikusteko bere...

URTZULA'K.—Maipatxu'k egia esan dau, Mari-Manu. Ya zoiiaz "eziñaren" aurka... Gauza guztietan zarraen esanak egingo ba'genduz, ludian naste-borraste gitxiago izango gendukez.

KONTZE'K.—Bai, orixe! Panderoak ots obiagoa egingo leuke... ta, dantzariak obeto dantzan egin...

ERROPAIL'AK.—Örrek olan dirala, barriketak alde batera itxita jokoan ekin daigun. Asarrerren bat sortu baño len guazen geure arlora...

URTZULA'K.—Tira ba, guazen...

MARI-MANU'K.—Milla errazoe eukita bere, beti neuk ixildu bear... Gaurko au parkatzen dautzuet; baño kontuz urrengoan, zeuen pandero ta naste-borraste orrekaz... Zuk be, Kontze, daukazuzanak bota!

KONTZE'K.—Gogor ago gero!!!

MARI-MANU'K.—Bai, datorrenari eusteko, "arri ta orma" gogor nago.

KONTZE'K.—Or doia ba!... (*Amarreko bat botaten dau. Orren ondoren, Erropala'k errege-urria jo dau.*)

MAINTON'EK.—Galdu errege oril II!!!

(*Mari-Manu, errege-urria ikusita, oldoskor eta artega jarten da; ta, erdi-asarre dalarik, begi zearka diño*):

MARI-MANU'K.—Orrekaitik... apurrokaitik... daukodan "Trunfua" ez noia botaten... Nik milla ta berreun eskatu dautzuedaz...

(*Ta, erregea baño aundiagorik eztaukolako, karta utsa botaten dau.*)

KONTZE'K.—Olan ezin geinke irabazi... Eure ganorabako keriaigaitik joko koa galdu biar jonagu...

MARI-MANU.—Jokoa galdu? Ez orixe! Eskuan dodazan "Bartolo" ta "Txartolo" botaten dodazanian... a! zelako triskantzia!

MAINTON'EK.—Orduan zuk batekoa ta irukoa daukazuz...

MAIPATXU'K.—Erregea il ez dozunian; zaldija edo dozula uste izan dot...

MARI-MANU'K.—Zaldijak Mugarra'ko landan yagozan... (*Ori esatean Erropailak begi-zearka kartak ikusten dautsoz.*)

ERROPAILA'K.—Ezer eztauko! ezer eztauko! Batekoaren eta irukoaren kerixarik be ez...

MARI-MANU'K.—Onek sorgin petral onek kartak ikusi daustaz. Neuk konponduko aut! (*Belarrondoko sendoa emoten dautso. Erropala'k negar dagi.*)

URTZULA'K.—Esku ori geldi!!! Geldi gero!...

MARI-MANU'K.—Eskua geldi? Barrero ori egiten ba'dausta, a zelako zapotzekoak!... Lotsia zer dan erakutsiko dautsoi bai... Maluta'ko "atsua" bera baño txarragoa da-ta...

URTZ.—Baketu aite, Mari-Manu, baketu aite... ta Maluta'ko atso gaxuari bakan itxi egion, bere lekuan an ondo yagon ba ta...

(Mari-Manu pixkat baketzen da, ta Erropaila'k nekarrez jarratzen dau. Onetan, Kosanton sartzen da; praka-sakeletan eskuak dau zala, geldiro- geldiro urreratzen jake.)

KOSANTON.—Ze arrano jazoten da emen? Bertoko zarata ta zarrapatrakaz ludiaren azkena datorrela esan leike...

MARI-MAN.—Zer arrano jazoten dan? Zuek bai, zuek... trabena bazterretan "kuartillotxuak" edanda zagozanetan arrano ta arranokeriak ugeri erabilten dozuez.

KOSAN.—Ajaja! Arranokeriak ugeri erabilten ba'doguz be, zuk beste naste-borraste oindiño eztoгу imiñi. Mus-alditxu bat eginda bakez-bakez juaten gara.

MARI-MAN.—Bai, katamar etxera zoiazenetan...

KOSAN.—Ori guzur ori zeure kolkoan sartu egizu... Oindiño katamar iñok ez gaituz ikusi-ta. Atxurkulo'ko mutillak esaten dau bai, andrã artean egon baño Anboto ganean axe-otsa artzen egotea oba dala... ori esatean bai dagola zuzen mutil ori... Askozaz oba da ixan bere te...

MARI-MAN.—Atxurkulo'ko mutillak olakoak orain esango jozak bai... Beñola ezkontzeko "errekadu" egitera nigana etorri zanian, beste erabaten itz egiten yuan... Arek zuazan leunkeriyek...

KOSAN.—*(Ikaratute.)* Atxurkulo'ko mutillak zeugaz ezkondu gura ixan ebalá diñozu?

MARI-MAN.—Bai, orixe berori jiñuat... Neure atzetik lapraskada gitxi ez juan egin.

KOSAN.—Olan ba'da, leku onetik "apartau" zan... Jaungoikoari zer eskarrak emon badauko zu lako pizti bategaz ezkondu ez zalako...

(Urtzula'k ezik, enparau emakumiak barre aundiak egiten dabek. Mari-Manu'k, barriz, asarre-bitsetan dalarik, begirakun zorrotzak egiten dautsoez.)

URTZUL.—Ixi, xixi, Kosanton... Norbera baño zarragoari lotsa geiagogaz itz egin biar yakok. Danien dala bere, itzal geiagogaz...

(Kosanton; bere amaren esana egitiarren geldiro kanporatzen da, agin-artian zerbait ixilka esaten dauala. Gerotxuago, mutiltxu bat, Mari-Manu'ren semetsua estu ta larri sartzen da, ikara-ikaraz dago ta erdi-negarrez, totel-motelka itz egiten dau.)

MUTILTX.—Ama... a... ma... Gure... e... txi... an...

MARI-MAN.—*(Ikaraz.)* Zer dok, mutil?... Gure etxian zer?...

MUTIL.—Gu... re... etxian... ka... tua... lapiko... tik o... kelia... jaten dabil... eta... al... alboko as... to txi... kija... su... kaldien erdian... ga... rra... ga... rra... garrak ire... bazten...

MARI-MAN.—(*Eskuak burura jasota.*) Naiko dok bai nik etxetik urtetea... Zetan egon az ba katuari makilla aundi bategaz edo burua ez apurtzeko?...

MUTIL.—(*Itz argiagooz, baño erdi negarrez.*) Ezin baña... astoak jaurtiten izan dabezan ostikadakaz katuagana ezin urreratu... Olan ba, arrikada bat jaurti dautsat, eta... lapikoa lau zati egin da, ta... katua okelia jaten geratu da...
(*Emakuntiak barriari eutsi ezinik dagoz.*)

MARI-MAN.—Au zoritxarra! Ez lapiko, ez okela... Ail! gaurko gure aparija!!!

MUTIL.—Astoak bere anka-urtika plater eta katillu batzuk apurtu dauz...

MARI-MAN.—(*Barriro bere eskuak burura jasota.*) Ene! Ene!... Gure Txomin-Peru etxera datorrenian... a! ze kalamatrike! Barriro be esango dau bai, gugaz egotia baño Sabi-ganean alboka joten egotea oba dala... Kesus, Kesus.

(*Mari-Manu, semetxua ondoan daua, arin-arin urtetan da. Bere lagunak Urtzula'k ezik, barre aundiak egiten dabez. Urtzula'k irribarretxu bakarrik. Gero danak ixiltzen diralako ixil-UNETXU bat asmatzen da.*)

MAINTON'EK.—Au don ixiltasuna! Esan leiken miñak katuak edo jan dauskubezala.

MAIPATXU.—Bai, "Takirri yeneko" katuak... (*Danak barre.*)

KONTZE'K.—Batian negar eta bestian barre... gaurko arratsaldia lakorik ikusteko bere...

MAINTON.—Gu lakoak dagozan lekuan zerbait ez da paltako.

MAIPATX.—"Takirri" geugaz dagoanetan batez bere...

ERROPALA.—Mari-Manu'ri "Takirri" ixena ezarri eutsanak batiatzen ondo ekian.

Nolakoari alako
alakoari nolako
ixen eder au
ondo jatorko.

KONTZE.—Neska, bertsolari samarra agertu az... Ezagun don bai, mallarik-malla, bertsolariatetik zuzen etorriya azala...

URTZUL.—Orrek berezkoa dau... Bere aitaren aititaren aurrean be jentepilloa bertsoak entzuten egoten ei-zan.

KONTZE.—Ezagun dau bai, Urtzula. Ba'dakit neska orrek bere, bere aititaren adifera orduko, "ertzak eta pertzak" atarako dauazala.

MAIPATX.—Onak guztiok olan dirala, dantzaldi bat egin biar yonagu. Bestela igande-atsaldia danik bera eztogu uste ixango.

MAIP. ta ERROPALAK.—Bai, bai; Urtzula'k jo dagigula panderoa...

URTZULA.—Gaur arratsaldian jazo diranak jazota, panderoa joteko gogo andirik ez yaukonak neuk beintzat... Ganera barriz, panderoa joten gauza andirik ez jakinbat.

MAINT.—Gaurko arratsaldeko gauzari ez jaramonik egin, Urtzula. Jo ba panderoa, Txarto naiz ondo zeuk dakizun lez. Zaratia atara ezkeronaikoa da. Geldirik ez gara egongo...

ERROP.—Bai, "Takirri'ren" "ondran eta erreberentzian", a zelako dantzak egin biar doguzan!...

URTZ.—Bai, panderoa joko dautzuet, baña iñoren lepoz irri ta barre egiteko ez. Gazte zagoze zuek, gazte... Bakotxak gure uts-egiteak lepoan doguzala eztozu iñoiz aitzu biar. Soñua joko dautzuet, baña Mari-Manu'ri irri ta barre egiteko ez... Zeuek, gaztiok, Kontze'gaz batian umore onez ta biar dan lez jolastuteko baño...

DANAK.—Ondo dago! Ondo dago! Jo soñua ba! zeuk gura dozun lez, gogo onez ta asmu onez jolastuko gara-ta.

(Urtzula piskaten ayenatzen da ta panderoa eskuetan dabela agertzen da.)

URTZ.—Tira ba, gaztiok; ontxe jo biar dautzuet. Zer abestutia gura duzue?...

MAIPATX. ta ERROP.—Guk mutillen abestia, kantia gura dogu.

URTZ.—Ori bigarrenekoa don ba ta... Atzekoz aurrera asiko eta gozan ba?

MAIPATX.—Bardin da guretzat. Dantzari onarentzat soñu txarrik eztago...

URTZULA'K.—Tira ba:

Oraingo mutiltxuak
zer dabe nierezi?
Errekan beratuta
lexiban egosi.
Lexiban egosi-ta
arrijan golpe bi...
arrijan golpe bi ta
kakuan eskegi...

(Lau emakumiak dantzan asten dira. Ta abestia amaitzian, dantzan diralarik, Oiala beratuten da.)